

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 01.07.2002
COM(2002) 345 definitief

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET
EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD**

Groei- en werkgelegenheidsinitiatief
**Maatregelen voor financiële bijstand aan innoverende en werkgelegenheidscheppende
kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's)**

Situatie op 31 december 2001

{COM(2002)731}

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET
EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD**

**Groei- en werkgelegenheidsinitiatief
Maatregelen voor financiële bijstand aan innoverende en werkgelegenheidscheppende
kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's)**

Situatie op 31 december 2001

1.	Algemene inleiding	4
2.	ETF-startersregeling	6
2.1.	Beschrijving van de faciliteit	6
2.2.	Begrotingssituatie	6
2.2.1.	Overzicht	6
2.2.2.	Geografische spreiding	7
2.2.3.	Vastleggingen	9
2.2.4.	Uitbetalingen	11
2.2.5.	Terugbetalingen door de risicokapitaalfondsen	13
2.2.6.	Rekeningen	13
2.3.	Financiële intermediairs	14
2.4.	Begunstigde KMO's	15
2.5.	Werkgelegenheid	18
3.	Joint European Venture (JEV)	20
3.1.	Beschrijving van het programma	20
3.2.	Begrotingssituatie	20
3.2.1.	Overzicht	20
3.2.2.	Geografische spreiding	20
3.2.3.	Vastleggingen	21
3.2.4.	Uitbetalingen	21
3.2.5.	Rekeningen	21
3.3.	Financiële intermediairs	21
3.4.	Overzicht van de projecten	22
3.5.	Werkgelegenheid	27
3.6.	Gebruikmaking van het JEV-programma	27

4.	MKB-garantiefaciliteit.....	29
4.1.	Beschrijving van de faciliteit	29
4.2.	Begrotingssituatie.....	29
4.2.1.	Overzicht.....	29
4.2.2.	Geografische spreiding.....	30
4.2.3.	Vastleggingen.....	31
4.2.4.	Uitbetalingen voor dekking van verliezen.....	33
4.2.5.	Rekeningen	34
4.3.	Financiële intermediairs.....	35
4.4.	Begunstigde KMO's	39
4.5.	Werkgelegenheid.....	41
5.	Conclusies.....	42
5.1.	Groei- en werkgelegenheidsinitiatief	42
5.2.	Meerjarenprogramma	42

BIJLAGEN {COM(2002)731}

1. ALGEMENE INLEIDING

Het jaarlijks verslag 2001 over het groei- en werkgelegenheidsinitiatief is opgesteld overeenkomstig artikel 7, lid 1, van het besluit van de Raad (Besluit 98/347/EG) dat op 19 mei 1998 is goedgekeurd. Ingevolge dit besluit moet de Commissie het Europees Parlement en de Raad jaarlijks verslag uitbrengen over de vorderingen bij de toepassing van drie financiële instrumenten, de ETF-startersregeling, het JEV-programma en de MKB-garantiefaciliteit. Na dit derde jaarlijkse verslag zal het algehele evaluatieverslag volgen dat de Commissie overeenkomstig artikel 7, lid 2, van het besluit moet opstellen. In dit artikel vraagt de Raad de Commissie een evaluatie van het programma te geven, met name van het gebruik dat in totaal ervan is gemaakt, en de gevolgen ervan voor de werkgelegenheid op onmiddellijke en lange termijn.

Het jaarlijks verslag is in drie hoofdstukken verdeeld, een voor elk van de financiële instrumenten. Het is aangevuld met bijlagen die met name betrekking hebben op statistieken over KMO's die van de ETF-startersregeling of de MKB-garantiefaciliteit profiteren. De statistieken zijn gebaseerd op gegevens over 2000 die in het kader van in 2001 uitgevoerde enquêtes bij de Commissie zijn ingediend. Tot slot worden in de conclusies de toekomstige ontwikkelingen van de instrumenten van het initiatief beschreven in het kader van het meerjarenprogramma voor ondernemingen en ondernemerschap (2001-2005) waarmee deze instrumenten een nieuwe rechtsgrond hebben gekregen.

Per 31 december 2001 was er op een totale toewijzing van 443,71 miljoen euro¹ nog een bedrag van 116,58 miljoen euro beschikbaar voor vastleggingen door het EIF voor de ETF-startersregeling (49,68 miljoen euro) en de MKB-garantiefaciliteit (20,8 miljoen euro), en door de financiële intermediairs voor het JEV-programma (46,1 miljoen euro).

De activiteiten van het EIF inzake de ETF-startersregeling en de MKB-garantiefaciliteit hebben zich volgens de plannen ontwikkeld, hoewel ze door de economische ontwikkeling zijn beïnvloed, d.w.z. de daling van risicokapitaal in Europa en de toegenomen terughoudendheid van banken in hun leningactiviteiten ten gunste van KMO's. In dit opzicht hebben de banken ook geanticipeerd op de te verwachten gevolgen, in termen van een grotere risicopositie, van het tweede Bazelse kapitaalakkoord, waarvan in maart 2001 een voorlopige versie is bekendgemaakt. In de markt werd minder gebruik van het JEV-programma gemaakt dan verwacht, in vergelijking met soortgelijke door de Commissie beheerde joint-venture-instrumenten (bv. JOP). In de loop van 2001 heeft de Commissie de mogelijkheid om het JEV-programma te vereenvoudigen tot in detail onderzocht, zoals haar in het besluit van de Raad over het meerjarenprogramma was gevraagd.

In december 2001 heeft het Parlement de resolutie over het tweede jaarlijkse verslag over het groei- en werkgelegenheidsinitiatief goedgekeurd op basis van het verslag (A5-0422/2001) dat in november 2001 door de heer Bushill-Matthews, rapporteur van de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken van het Europees Parlement, is ingediend.

¹ Dit bedrag is inclusief de oorspronkelijke begrotingsmiddelen van het initiatief ten belope van 418,56 miljoen euro en de rente en overige inkomsten ten belope van 25,15 miljoen euro.

De Rekenkamer heeft in 2001 controles uitgevoerd van de door het EIF beheerde financiële instrumenten, d.w.z. de ETF-startersregeling en de MKB-garantiefaciliteit. Op respectievelijk 10 juli 2001 en 25 januari 2002 zijn sectorbrieven over deze controles naar het Commissielid Solbes gestuurd. De Commissie heeft al enkele maatregelen genomen om de conclusies van de Rekenkamer mee te nemen in het kader van de nieuwe trustovereenkomsten tussen de Commissie en de EIF die zijn gesloten met het oog op de uitvoering van het besluit van de Raad over het meerjarenprogramma.

2. ETF-STARTERSREGELING

2.1. Beschrijving van de faciliteit

Doel van de ETF-startersregeling is meer risicokapitaal aan innoverende KMO's tijdens de oprichtingsfase en de vroege ontwikkelingsstadia beschikbaar te stellen.

Het EIF investeert in gespecialiseerde risicokapitaalfondsen die specifiek zijn opgezet om KMO's van aandelenkapitaal of andere vormen van risicokapitaal te voorzien. De regeling geldt voor kleine of recent opgerichte fondsen en met name voor regionaal opererende fondsen, voor fondsen die op specifieke bedrijfstakken of technologieën zijn gericht en voor fondsen die de exploitatie van O&O-resultaten financieren.

De investeringen die door middel van de ETF-startersregeling worden gedaan, moeten op gelijke voet staan met die van andere investeerders in aandelen en moeten tussen 10 en 25% van het totale kapitaal van het risicokapitaalfonds vertegenwoordigen met een maximum van 10 miljoen euro.

Om het EIF bij de selectie van fondsen enige flexibiliteit te bieden en in andere opzichten sterke kandidaten niet uit te sluiten, kunnen risicokapitaalfondsen volgens het investeringsbeleid van de regeling een klein percentage van hun kapitaal beschikbaar stellen voor investeringen buiten de EU. Wanneer het risicokapitaalfonds verwacht in dergelijke niet in aanmerking komende gebieden te investeren, wordt de deelname van het EIF in dit risicokapitaalfonds met het overeenkomstige percentage van deze verwachte investeringen verminderd.

Het EIF bestudeert de fondsvoorstellen op grond van criteria als grootte, deelname van de privé-sector, investeringsstrategie, doelmarkt, deal flow, voorgestelde voorwaarden, opbrengstverwachtingen, het projectbeheersteam en ten slotte het verwachte katalysatoreffect van de EIF-investering in het risicokapitaalfonds voor de fondsenwerving. Er wordt ook op toegezien dat het programma in zijn geheel een evenwichtige geografische spreiding over de hele Europese Unie garandeert.

Na de goedkeuring van de fondsvoorstellen door de Commissie sluit het EIF contracten met de fondsbeheerders en met de andere investeerders in het fonds. Daarna betaalt het EIF geleidelijk de bedragen waarvoor zij tegenover de risicokapitaalfondsen een verplichting is aangegaan met het oog op investering in KMO's.

2.2. Begrotingssituatie

2.2.1. Overzicht

Op 31 december 2001 bedroegen de begrotingsmiddelen van de ETF-startersregeling 168 miljoen euro. Bovendien mogen overeenkomstig Besluit 98/347/EG van de Raad, bijlage I, punt 7, opbrengsten uit gerealiseerde investeringen gedurende de herinvesteringsperiode² opnieuw worden geïnvesteerd en zal de rente op de trustrekening aan

² Overeenkomstig deze bepaling komt de herinvesteringsperiode overeen met de eerste vier jaar waarin de regeling van toepassing is. De herinvesteringsperiode kan met ten hoogste drie jaar worden verlengd indien de regeling 48 maanden na inwerkingtreding gunstig wordt beoordeeld.

de middelen van de faciliteit worden toegevoegd. Daarom moeten deze twee bronnen van inkomsten aan de begrotingsmiddelen worden toegevoegd.

Deze totale begroting moet de volledige kosten van de regeling dekken, inclusief investeringen in risicokapitaalfondsen en andere in aanmerking komende kosten van de regeling. De tabel hieronder geeft de uitsplitsing van de begrotingsmiddelen, rente en andere inkomsten en de aanwending ervan weer:

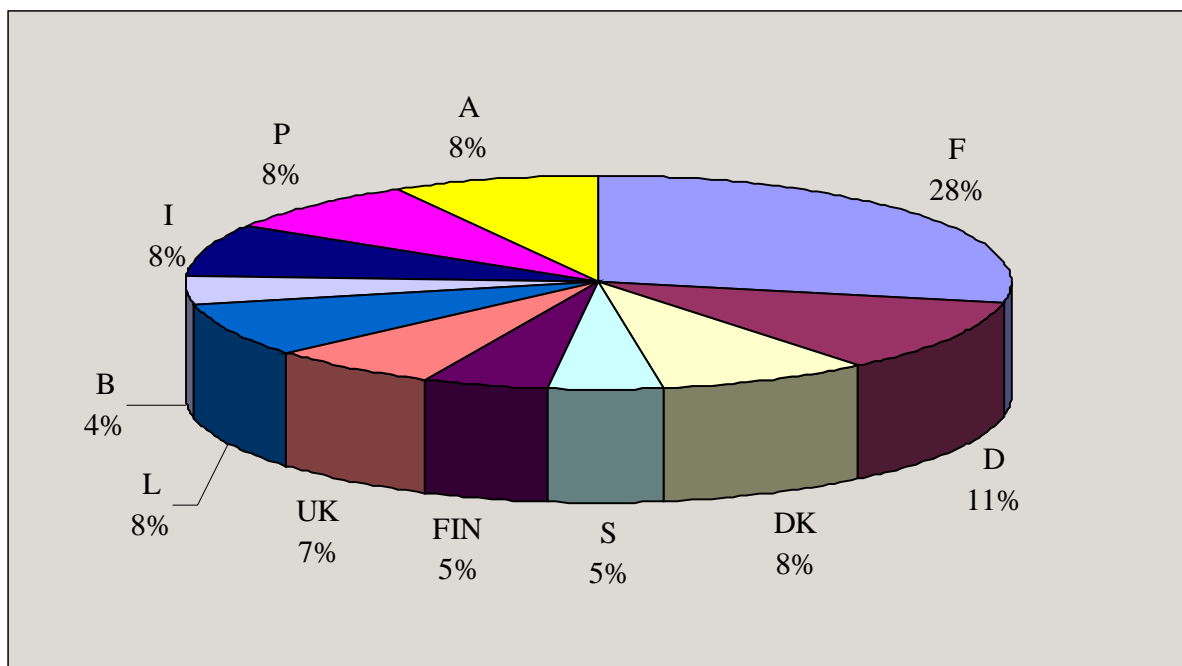
Tabel 2.1. Begrotingsgegevens

	(miljoen euro)
Middelen	
Begrotingsmiddelen	168,00
Rente en overige inkomsten	19,93
Totaal	187,93
Aanwending	
Getekende contracten van het EIF met risicokapitaalfondsen	105,44
Te ondertekenen EIF-vastleggingen	18,08
Maximale EIF-vergoedingen en diversen	14,78
Voor vastleggingen beschikbare middelen	49,63
Totaal	187,93

2.2.2. Geografische spreiding

Het EIF blijft een gestage stroom informatieaanvragen van potentiële fondsbeheerders en sponsors uit de gehele Europese Unie ontvangen. Eind 2001 waren, na bedrijfseconomisch onderzoek door het EIF, investeringsvoorstellen in 23 risicokapitaalfondsen met een totaalbedrag van 165 miljoen euro door het EIF en de diensten van de Commissie goedgekeurd. 16 contracten met het EIF zijn ondertekend en één is nog in behandeling, terwijl de definitieve onderhandelingen voor de overige zes zijn mislukt. Het bedrag dat voor deze 17 risicokapitaalfondsen is vastgelegd, bedroeg 123,5 miljoen euro; deze fondsen kunnen in totaal maximaal 602 miljoen euro aan middelen verzamelen.

De vastgelegde bedragen voor de 17 risicokapitaalfondsen kunnen als volgt naar land worden uitgesplitst:

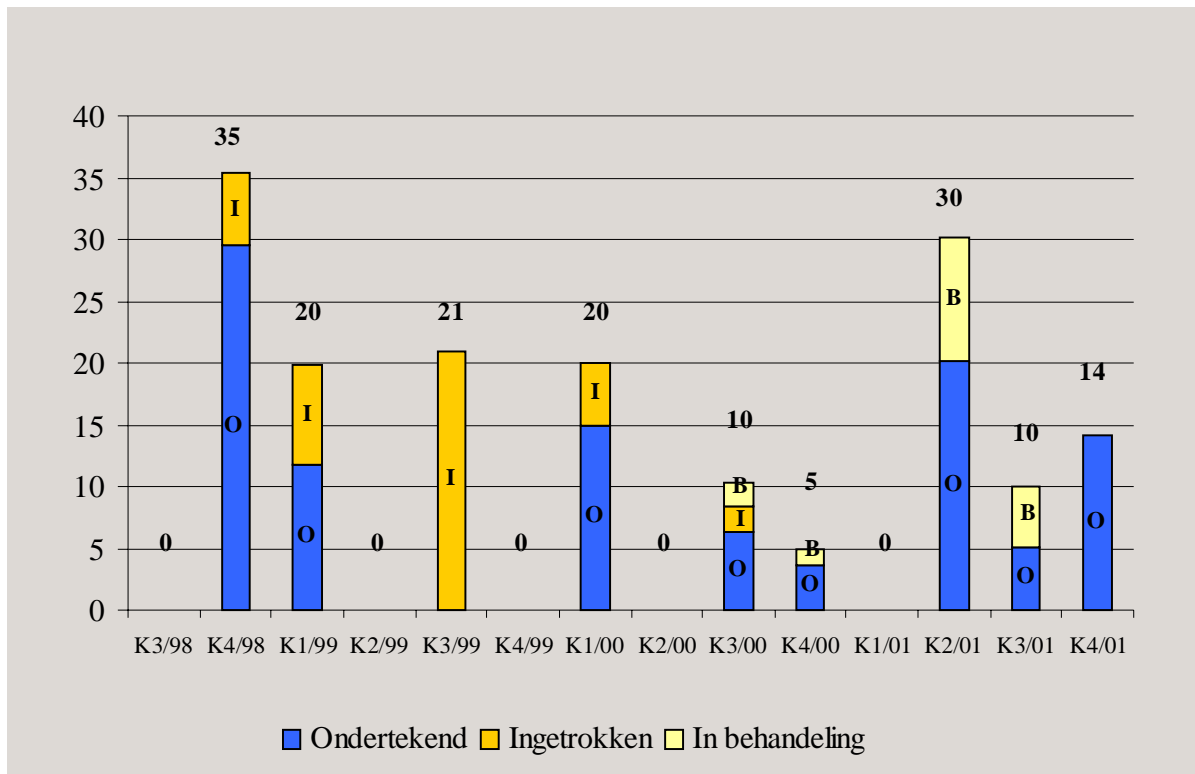
Figuur 2.1. Uitsplitsing van de risicokapitaalfondsen naar land

Het EIF heeft voor in totaal 105,44 miljoen euro contracten gesloten met 16 risicokapitaalfondsen. Deze 16 risicokapitaalfondsen hebben een totaalbedrag van 457,5 miljoen euro samengebracht. Bijlage 1 geeft een korte beschrijving van de risicokapitaalfondsen die contracten met het EIF hebben. Het verschil tussen het vastgelegde bedrag en het bedrag waarvoor is getekend, wordt verklaard door een fonds dat vóór 31 december 2001 was goedgekeurd, maar waarvoor het contract nog niet was ondertekend, en door drie andere fondsen waarmee de onderhandelingen mogelijk worden afgerond. Het fonds waarmee het contract nog niet is ondertekend, is in Oostenrijk gevestigd en het EIF verwacht in de komende maanden tot een akkoord te komen.

Aangezien de definitieve investeringsvoorwaarden die door de beheerders van de risicokapitaalfondsen waren voorgesteld, niet voldeden aan de voor de ETF-startersregeling geldende acceptatiecriteria (bijvoorbeeld preferentiële voorwaarden voor andere investeerders, niet overeenkomstig de marktpraktijk berekende managementvergoedingen of overinschrijving op het fonds), was het voor het EIF onmogelijk contracten met de bovengenoemde overige zes risicokapitaalfondsen te sluiten. Met name in één geval slaagde het risicokapitaalfonds erin, nadat het EIF zijn bereidheid tot investeren had bekendgemaakt, op de markt voldoende middelen te verzamelen. Dit geeft aan hoe het EIF soms als katalysator fungeert zonder dat het uiteindelijk communautaire middelen hoeft te investeren, die dan voor investeringen met een hoger risico kunnen worden gereserveerd waarbij het additionele karakter van de communautaire bijdrage beter is gewaarborgd.

2.2.3. Vastleggingen

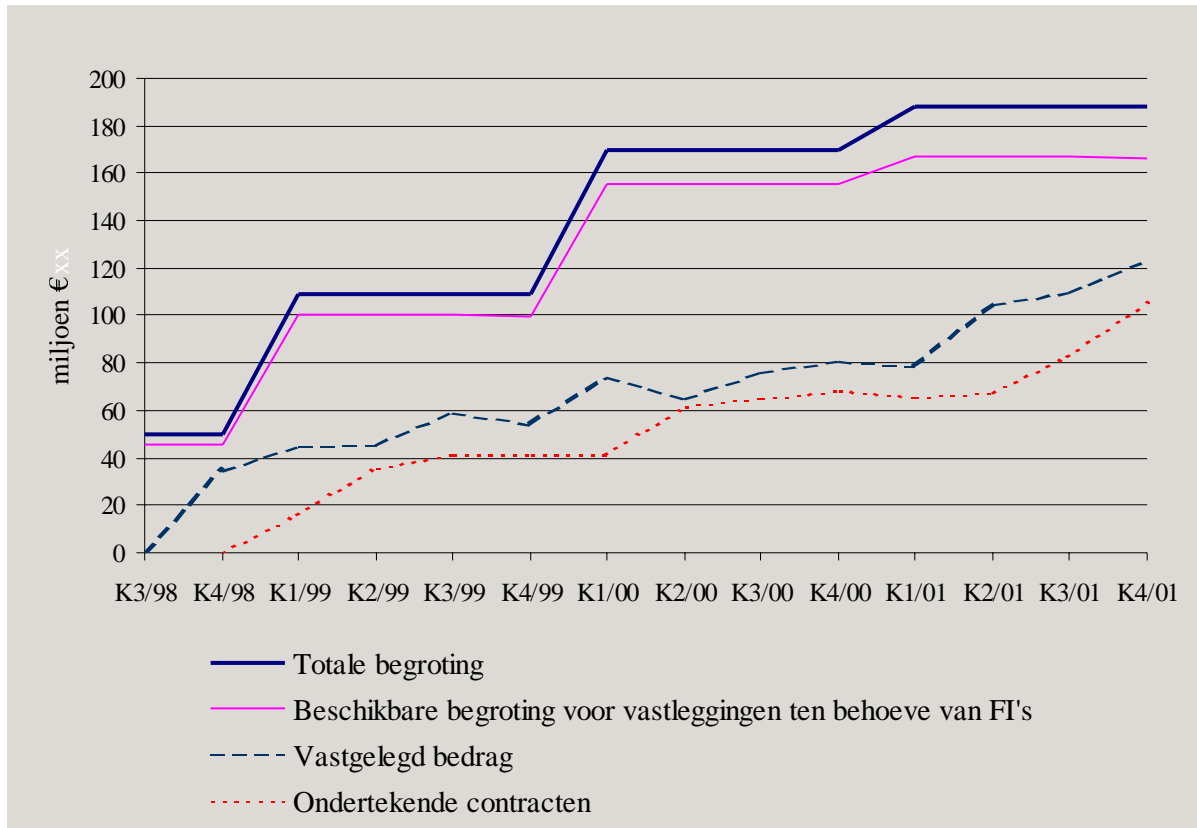
De onderstaande grafiek laat de goedgekeurde investeringen in risicokapitaalfondsen per kwartaal zien. Nadat het EIF in 2000 is gereorganiseerd, is de activiteit in 2001 aanzienlijk toegenomen. Hoewel de activiteit in absolute termen beperkt is, moet deze worden gezien tegen de achtergrond van een snel verslechterende risicokapitaalmarkt en het gebrek aan nieuwe risicokapitaalfondsen die worden opgericht, gezien de terughoudendheid van investeerders op het gebied van risicodragende activa. Dit versterkt de rol van het EIF en van de ETF-startersregeling om de risicokapitaalmarkt in Europa te helpen ondersteunen.

Figuur 2.2. Goedgekeurde investeringen in de risicokapitaalfondsen per kwartaal

De onderstaande grafiek laat de cumulatieve ontwikkeling zien van het totale vastgelegde bedrag (d.w.z. ondertekende contracten plus contracten die nog in behandeling zijn, hetgeen overeenkomt met 123 miljoen euro aan het einde van 2001) in vergelijking met de beschikbare middelen (188 miljoen euro aan het einde van 2001).

Hieruit blijkt ook de ontwikkeling van de van de bedragen waarvoor het EIF met de risicokapitaalfondsen contracten heeft gesloten (105 miljoen euro aan het einde van 2001).

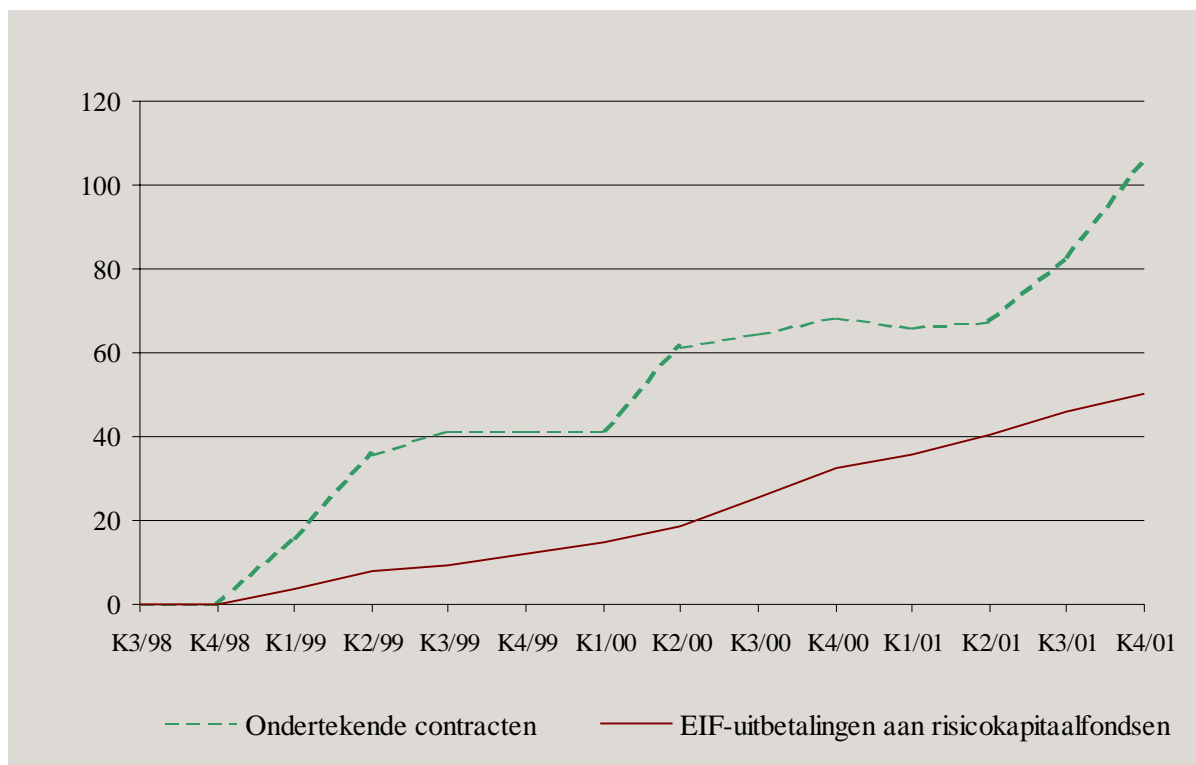
Figuur 2.3. Cumulatieve ontwikkeling van de transacties

2.2.4. Uitbetalingen

Op 31 december 2001 bedroegen de totale uitbetalingen aan risicokapitaalfondsen 50 miljoen euro in vergelijking met 32 miljoen euro eind 2000. Als gevolg van het hogere tempo van de vastleggingen is nu in totaal 48% van de vastgelegde bedragen uitbetaald.

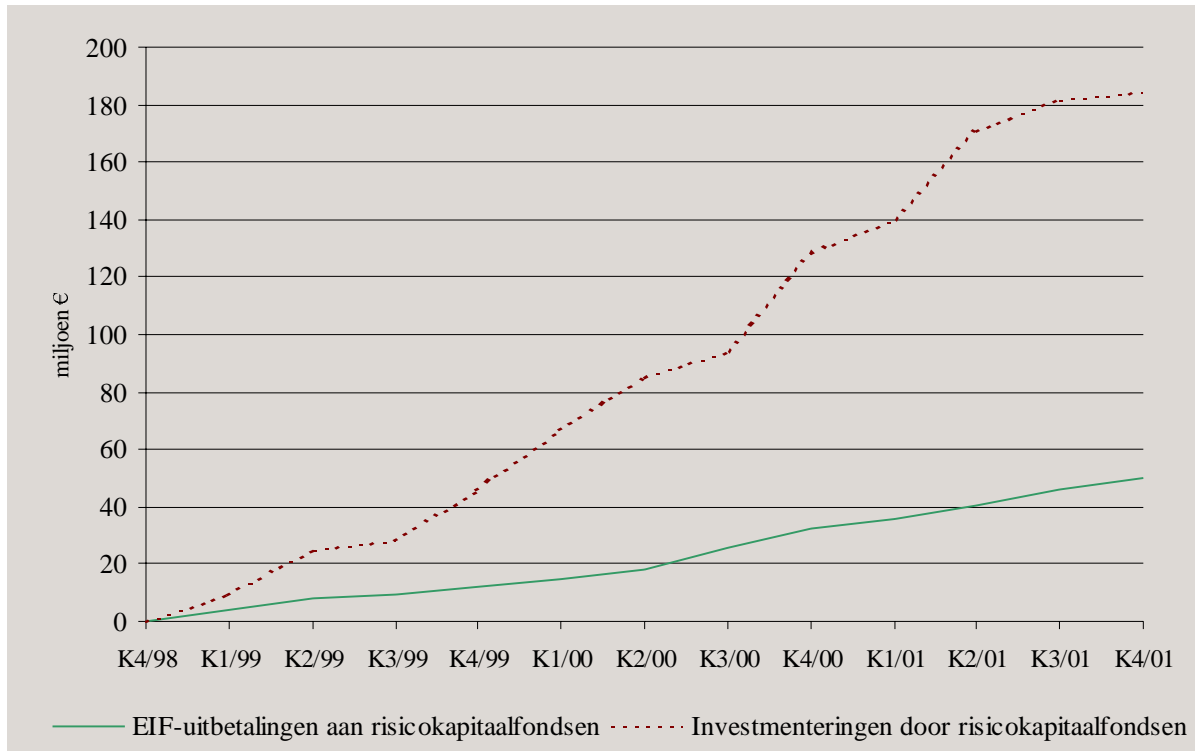
De risicokapitaalfondsen die als eerste in het kader van de ETF-startersregeling in 1999 een contract met het EIF hebben gesloten, hebben een gemiddeld uitbetalingspercentage van 79%. Aangezien de gemiddelde investeringsperiode van deze risicokapitaalfondsen 4 à 5 jaar is, mag het uitbetalingspercentage als bevredigend worden beschouwd.

Uit de volgende grafiek blijkt het verloop van de uitbetalingen door het EIF aan de risicokapitaalfondsen per 31 december 2001 in vergelijking met de bedragen van de ondertekende contracten. De uitbetalingen van het EIF worden parallel met die van de andere investeerders in de risicokapitaalfondsen verricht, naar rato van hun investeringsverplichtingen. De risicokapitaalfondsen gebruiken de uitbetalingen voor hun investeringen in KMO's.

Figuur 2.4. Uitbetalingen aan de risicokapitaalfondsen

De onderstaande grafiek laat de investeringen van de risicokapitaalfondsen in begunstigde KMO's zien in vergelijking met de EIF-uitbetalingen aan de risicokapitaalfondsen. Aan het einde van 2001 droeg de ETF-startersregeling voor een vierde bij aan de investeringen van de risicokapitaalfondsen. Gelet op het feit dat de risicokapitaalfondsen een totaalbedrag van 457,5 miljoen euro hebben samengebracht, blijkt uit de onderstaande grafiek dat deze fondsen nog over ongeveer de helft van hun kapitaal beschikken om te investeren in nieuwe KMO's of om te gebruiken voor vervolginvesteringen in KMO's die zij al in hun portefeuille hebben.

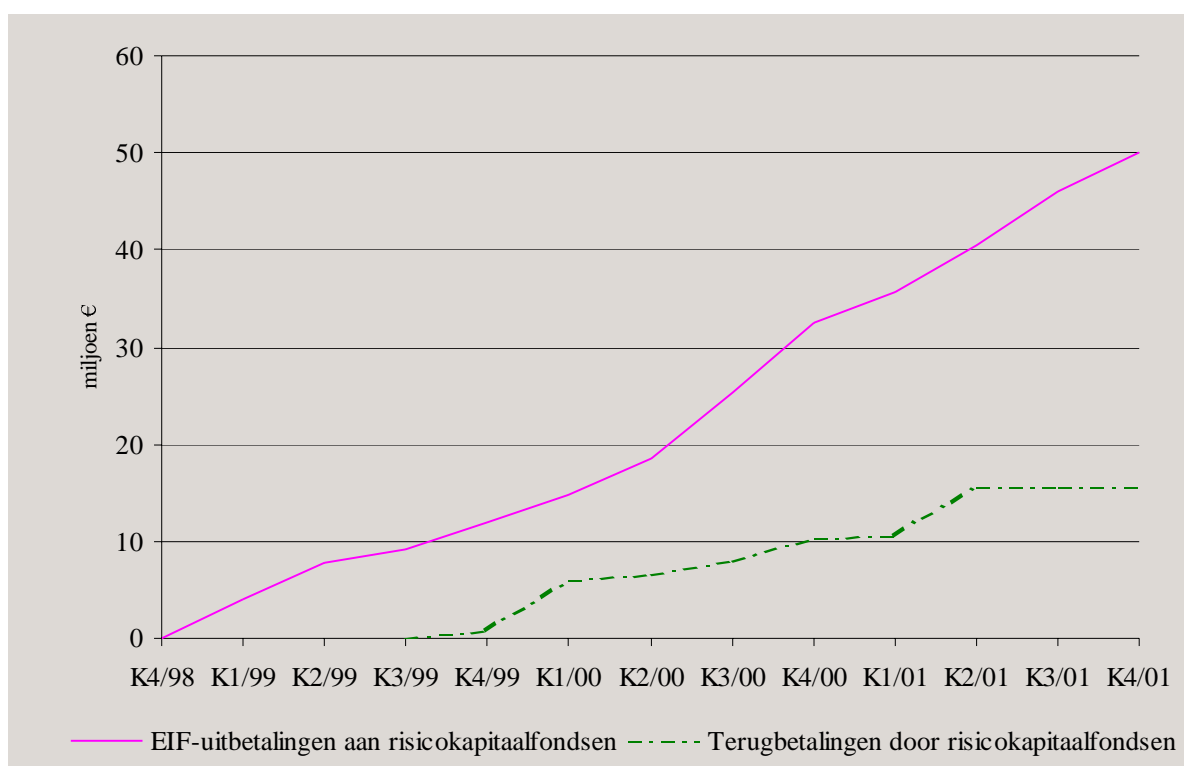

Figuur 2.5. *Investeringen van de risicokapitaalfondsen in begunstigde KMO's*

2.2.5. Terugbetalingen door de risicokapitaalfondsen

Sommige risicokapitaalfondsen die aan de ETF-startersregeling deelnemen, zijn begonnen het EIF terug te betalen na de verkoop van hun participatie in enkele succesvolle KMO's. Meer informatie over de bedrijven die bij deze terugbetalingen betrokken zijn, wordt in punt 2.4 hieronder gegeven.

In 2001 hebben de risicokapitaalfondsen in totaal 5,3 miljoen euro aan de trustrekening van de regeling terugbetaald, in vergelijking met 9,6 miljoen euro in 2000 en 0,7 miljoen euro in 1999, waardoor het EIF nieuwe investeringen in overweging kan nemen zoals vastgelegd in het besluit van de Raad (zie punt 2.2.1). Het is interessant om te constateren dat het totale terugbetaalde bedrag per 31 december 2001 (15,6 miljoen euro) al de maximale vergoedingen dekt die voor het beheer van de regeling aan het EIF moeten worden betaald.

Figuur 2.6. *Terugbetalingen door de risicokapitaalfondsen*

De verslechtering van de marktomstandigheden sinds het einde van 2000, verergerd door de gebeurtenissen van 11 september 2001, heeft zijn tol geëist van de waardering van bedrijven. Verkopen zijn immers uitgesteld wegens een tekort aan potentiële kopers en slechte vooruitzichten voor beursintroductions, terwijl een selectiever beleid inzake investeringen in beginnende bedrijven voor sommige, al in een portefeuille opgenomen starters heeft geleid tot spanningen betreffende de financiering.

2.2.6. Rekeningen

De balansen van de ETF-startersregeling zijn opgenomen in bijlage 6.

2.3. Financiële intermediairs

De meeste risicokapitaalfondsen, die contracten met het EIF hebben, zijn op het binnenland of zelfs op hun eigen regio gericht, hoewel sommige ervan in geheel Europa mogen investeren. Zij richten zich voornamelijk op investeringen in een vroeg stadium in hightechsectoren, zoals informatie- en communicatietechnologie, internet, gezondheidszorg en biotechnologie. Dit is in overeenstemming met het investeringsbeleid van de ETF-startersregeling.

Bijlage 1 geeft een korte beschrijving van de risicokapitaalfondsen die contracten hebben met het EIF.

Vermeldenswaard is dat er nog steeds vier EU-landen niet aan de ETF-startersregeling deelnemen, namelijk Griekenland, Ierland, Nederland en Spanje. Afgezien van Nederland zijn dit landen waar de risicokapitaalmarkt, met name voor de aanloop- en startfase, het minst ontwikkeld is. In Nederland zijn er niet veel nieuwe teams die op de markt van beginnende bedrijven opereren, en de meeste bestaande risicokapitaalfondsen voeren een pragmatisch beleid door hun investeringen over de verschillende stadia te spreiden om de risico's te verminderen. De laatste maanden worden echter steeds meer voorstellen uit deze landen beoordeeld en zijn er bijzondere inspanningen geleverd met het oog op de ontwikkeling van transacties in landen waar tot dusver nog geen gebruik van de ETF-startersregeling is gemaakt³.

³ In Spanje zijn in 2002 twee transacties goedgekeurd. In Griekenland, Ierland en Nederland zijn er contacten gelegd voor transacties die later in 2002 op stapel moeten worden gezet. Met deze potentiële investeringen zou volledige geografische dekking moeten worden bereikt.

2.4. Begunstigde KMO's

Op 31 december 2001 was door de risicokapitaalfondsen in 179 KMO's geïnvesteerd. Het totale geïnvesteerde bedrag beloopt 184,6 miljoen euro, wat overeenkomt met een gemiddelde investering van 1,03 miljoen euro per bedrijf. Dit is in overeenstemming met de statistieken in het EVCA-jaarboek 2001 waarin staat dat in 2000 de gemiddelde investering in bedrijven in hun aanloopfase 0,98 miljoen euro bedroeg, terwijl de gemiddelde investering in bedrijven in hun startfase 1,52 miljoen euro bedroeg.

De uitsplitsing naar land is als volgt:

Tabel 2.2. Uitsplitsing van de begunstigde KMO's naar land

Land	Aantal begunstigde KMO's	Geïnvesteerde bedragen (miljoen euro)	Gemiddelde investering (miljoen euro)
België	3	1,4	0,5
Denemarken	1	1,9	1,9
Finland	13	6,2	0,5
Frankrijk	95	88,8	0,9
Duitsland	34	36,9	1,1
Luxemburg	3	4,3	1,4
Nederland	1	0,9	0,9
Zweden	10	17,1	1,7
Verenigd Koninkrijk	11	15,4	1,4
Niet-EU (*)	8	11,7	1,5
Totaal	179	184,6	1,03

(*) VS, Canada, Israël en Zwitserland (zie punt 2.1)

Van de 179 bedrijven zijn er nog 159 in de portefeuilles van de risicokapitaalfondsen en zijn 20 investeringen gerealiseerd. Hiervan zijn er 15 verkocht en 5 afgeschreven. De onderstaande tabel geeft nadere details over deze 20 investeringen:

Tabel 2.3. Gerealiseerde investeringen

	Investeringen	Kosten (miljoen euro)	Eindwaarde (miljoen euro)	Winst/verlies (miljoen euro)	Winst/verlies (%)
Afgeschreven	5	5,5	0,5	(5,0)	-91%
Verkocht	15	14,6	81,6	67,0	459%
Totaal	20	20,1	82,1	62,0	308%
Aandeel ETF-starters- regeling		4,3	17,8	13,5	314%

Voorzover het om gerealiseerde investeringen gaat, staat de eindwaarde van de investeringen gemiddeld voor vier maal het aanvankelijk geïnvesteerde kapitaal. Er kan niet worden verwacht dat deze resultaten met betrekking tot de niet-gerealiseerde investeringen kunnen worden geëxtrapoleerd.

Het aandeel van de ETF-startersregeling wordt teruggestort op de trustrekening van de regeling na aftrek van de managementvergoedingen voor de risicokapitaalfondsen (zie punt 2.2.5).

De uitsplitsing van de 15 bedrijven naar aantal werknemers op het moment van de realisering (verkoop) van de investering is als volgt:

Tabel 2.4. Aantal werknemers in de begunstigde KMO's waar de investeringen werden verkocht

Aantal werknemers	Begunstigde KMO's	
	Aantal	%
= 5	1	6,7
6-10	1	6,7
11-50	8	53,3
>50	5	33,3
Totaal	15	100

De indeling van de 20 KMO's naar sector is als volgt:

Tabel 2.5. Sector van begunstigde KMO's waar de investeringen werden gerealiseerd

Sector	Verkocht	Afgeschreven	Totaal
In verband met computers	9	5	14
Biotechnologie	1	-	1
Medisch/gezondheidszorg	3	-	3
Communicatie	2	-	2
Totaal	15	5	20

De uitsplitsing van de 159 KMO's die zich momenteel in de portefeuilles van de risicokapitaalfondsen bevinden, naar aantal werknemers eind 2001, is als volgt:

Tabel 2.6. Aantal werknemers in de begunstigde KMO's in portefeuille

Aantal werknemers	Begunstigde KMO's	
	Aantal	%
= 5	19	11,9
6-10	22	13,8
11-50	93	58,5
>50	25	15,7
Totaal	159	100

De indeling van de 159 KMO's naar sector is als volgt:

Tabel 2.7. Sector van de begunstigde KMO's in portefeuille

Sector	Aantal begunstigde KMO's
In verband met computers	74
Biotechnologie	25
Medisch/gezondheidszorg	18
In verband met consumenten	13
In verband met andere elektronica	12
Communicatie	11
Overige diensten	4
Financiële diensten	1
Industriële producten en diensten	1
Totaal	159

KMO's in de hightechsector vormen 88% van het totale aantal KMO's die zich momenteel in de portefeuilles van de risicokapitaalfondsen bevinden, waarbij meer dan 50% van de bedrijven tot de IT-sector (computers en andere elektronica) behoren.

2.5. Werkgelegenheid

De risicokapitaalfondsen meldden eind 2001 in totaal 6 079 werknemers in 159 bedrijven waarin werd geïnvesteerd en waarvan gegevens over het aantal werknemers beschikbaar waren. 5 225 van deze werknemers waren in dienst van bedrijven die voor eind 2000 een investering ontvingen; de cumulatieve personeelsbezetting van deze bedrijven eind 2000 was 4 367. Dit betekent een jaarlijkse stijging met 20%.

Gezien de resultaten van de jaarlijkse enquête die medio 2001 is uitgevoerd, kunnen de verwachtingen van de 100 betrokken KMO's wat het scheppen van arbeidsplaatsen betreft, als volgt worden samengevat:

Tabel 2.8. *Impact op het aantal werknemers in de begunstigde KMO's*

	Aantal werknemers	Gemiddelde per KMO	Jaarlijkse stijging in %
Momenteel	3 318	33	-
Over 1 jaar verwacht	4 302	43	30
Over 2 jaar verwacht (*)	5 881	59	37
Over 5 jaar verwacht (**)	7 999	80	36

(*) Circa 14% van de geënquêteerde bedrijven kon deze gegevens niet verstrekken. Voor deze bedrijven is uitgegaan van een stijging met 0%.

(**) Circa 37% van de geënquêteerde bedrijven kon deze gegevens niet verstrekken. Voor deze bedrijven is uitgegaan van een stijging met 0%.

Meer gedetailleerde informatie is opgenomen in bijlage 2.

3. JOINT EUROPEAN VENTURE (JEV)

3.1. Beschrijving van het programma

Het JEV-programma is gericht op de aanmoediging van joint ventures tussen Europese KMO's in de Europese Economische Ruimte⁴ om deze te helpen van de door de interne markt geboden mogelijkheden te profiteren.

De bijdrage is bedoeld voor het dekken van een deel van de kosten die voor de oprichting van een joint venture worden gemaakt (faciliteit voor voorbereidende werkzaamheden en investering). Het bedrag (maximaal 100 000 euro per project) en de voorwaarden voor deze bijdrage zijn als volgt:

- Het eerste deel van de bijdrage dekt maximaal 50% van de in aanmerking komende kosten, met een maximum van 50 000 euro.

De in aanmerking komende kosten zijn de kosten voor het concipiëren en oprichten van een transnationale joint venture door Europese KMO's, onder meer voor marktonderzoek, voorbereiding van het rechtskader en het bedrijfsplan, milieueffectrapportage en andere essentiële uitgaven voor de oprichting van een joint venture.

- Het tweede deel van de bijdrage dekt maximaal 10% van het totale geïnvesteerde bedrag.

Daarnaast ondersteunt het JEV-programma acties ter bevordering van het programma (promotiefaciliteit). Het maximumbedrag voor een bijdrage uit de JEV-promotiefaciliteit is 10 000 euro voor promotiemateriaal en 20 000 euro voor evenementen ter bevordering van samenwerking. Het bestaat uit 50% van alle in aanmerking komende kosten en wordt in de vorm van subsidie verstrekt. Instanties die een aanvraag voor een bijdrage uit de JEV-promotiefaciliteit kunnen indienen, zijn financiële intermediairs, Europese, nationale of regionale verenigingen van KMO's, kamers van koophandel, Euro Info Centres, bedrijfsinnovatiecentra en alle overige non-profitorganisaties uit de Europese Unie, zoals brancheorganisaties, overheidsdiensten en andere instanties die investeringen bevorderen die voor het JEV-programma in aanmerking komen.

In de herfst van 2001 schorste de Commissie ondersteuning uit de JEV-promotiefaciliteit omdat het JEV-programma opnieuw werd bekeken en intern werd geëvalueerd.

3.2. Begrotingssituatie

3.2.1. Overzicht

De begrotingsmiddelen voor het JEV-programma bedroegen in totaal 57 miljoen euro, inclusief een in 1997 voor de JEV-modelactie toegewezen bedrag van 5 miljoen euro.

3.2.2. Geografische spreiding

Voor het JEV-programma is de geografische spreiding van de toegewezen begrotingsmiddelen naar lidstaat niet relevant, daar alle projecten per definitie transnationaal

⁴ Besluit van het Gemengd Comité van de EER nr. 72/1999 van 15 juni 1999.

zijn. De geografische spreiding wordt dan ook gepresenteerd bij het overzicht van de projecten in het onderstaande punt 3.4.

3.2.3. Vastleggingen

Eind 2001 hadden de diensten had Commissie 10,9 miljoen euro van de beschikbare begrotingsmiddelen voor de begunstigde KMO's vastgelegd.

3.2.4. Uitbetalingen

Op 31 december 2001 bedroegen de totale uitbetalingen aan begunstigde KMO's 1,3 miljoen euro.

3.2.5. Rekeningen

De financiële staten van het JEV-programma zijn bijgevoegd in bijlage 6.

3.3. Financiële intermediairs

Het JEV-programma wordt uitgevoerd door middel van een netwerk van financiële instellingen, dat is samengesteld na het uitschrijven van een oproep tot het indienen van blijken van belangstelling (PB S 42 van 28.2.1998) en dat op 31 december 2001 71 financiële intermediairs telde, in vergelijking met 85 het jaar ervoor. In bijlage 3 vindt u een volledige lijst van deze financiële intermediairs.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de financiële intermediairs per land:

Tabel 3.1. Uitsplitsing van de financiële intermediairs naar land

Land	Aantal financiële intermediairs
Oostenrijk	7
België	6
Denemarken	2
Finland	1
Frankrijk	7
Duitsland	10
Griekenland	2
Ierland	1
Italië	19
Luxemburg	3
Noorwegen	1
Portugal	2
Spanje	8
Zweden	1
Verenigd Koninkrijk	1
Totaal	71

Een KMO die voor deze regeling een verzoek wil indienen, neemt contact op met een van de financiële intermediairs van het netwerk. Deze intermediair voert vervolgens een evaluatie van de aanvraag uit en speelt deze aan de diensten van de Commissie door. De Commissie gaat dan na of de aanvraag kan worden geaccepteerd en wat het mogelijke effect op de werkgelegenheid is.

Van de 71 financiële intermediairs die nog deel uitmaken van het netwerk, heeft ongeveer een derde nog nooit een aanvraag voor een joint-ventureproject ingediend. Van de actieve financiële intermediairs neemt een kwart meer dan driekwart van de joint-ventureprojecten voor zijn rekening.

3.4. Overzicht van de projecten

Vanaf het begin in 1998 tot 31 december 2001 werden, na een grondige beoordeling van potentiële projecten door de financiële intermediairs, 243 projecten door de diensten van de Commissie ontvangen waarvan er 175 werden goedgekeurd. 54 daarvan waren promotieprojecten en 121 voorbereidende en investeringsprojecten. In de onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de projecten samengevat:

Tabel 3.2. Stand van de projecten

(Cumulatieve cijfers)	Projecten			
	31.12.1998	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001
Ontvangen projecten				
Joint-ventureprojecten	23	79	127	173
Promotiefaciliteit	-	25	59	70
Totaal	23	104	186	243
Goedgekeurde projecten				
Joint-ventureprojecten	11	53	83	121
Promotiefaciliteit	-	12	46	54
Totaal	11	65	129	175
Afgekeurde projecten	2	5	17	21
Ingetrokken projecten	2	9	25	26
Projecten in behandeling aan het einde van het jaar	8	25	15	21

Tijdens het eerste jaar van het JEV-programma (1998) zetten de diensten van de Commissie het netwerk van financiële intermediairs op en maakten zij het programma operationeel. Tijdens het tweede jaar van het programma werden 104 projecten ontvangen. In 2000 en 2001 werden ongeveer evenveel nieuwe aanvragen ingediend als het jaar daarvoor. Dit was minder dan verwacht.

Tot op heden is ongeveer een op de vijf projecten door de Commissie geweigerd of door de financiële intermediair ingetrokken. Projecten werden meestal geweigerd omdat de acceptatiecriteria niet werden nageleefd of het effect met betrekking tot het opzetten van nieuwe economische activiteiten waarvoor investeringen nodig zijn en die werkgelegenheid scheppen, te gering is. Projecten werden meestal ingetrokken als gevolg van het niveau van de administratieve eisen in verband met de verwerking van de dossiers en de hieruit voortvloeiende vertragingen.

De onderstaande tabel laat zien waar de geplande joint ventures zich bevinden:

Tabel 3.3. Uitsplitsing van de geplande joint ventures naar land

Geplande joint ventures				
	1998-1999	2000	2001	Totaal
Oostenrijk	0	1	1	2
België	7	1	2	10
Denemarken	3	3	2	8
Finland	1	0	0	1
Frankrijk	10	1	2	13
Duitsland	3	4	6	13
Griekenland	0	1	2	3
Ierland	1	0	2	3
Italië	7	3	2	12
Luxemburg	1	0	1	2
Nederland	3	1	4	8
Noorwegen	0	0	1	1
Portugal	5	3	4	12
Spanje	9	7	4	20
Zweden	1	2	2	5
Verenigd Koninkrijk	2	2	3	7
Onbeslist	0	1	0	1
Totaal	53	30	38	121

De bij de projecten betrokken (voornaamste en overige) partners hebben de volgende nationaliteit:

Tabel 3.4. Uitsplitsing van joint-venturepartners naar land

Partners				
	1998-1999	2000	2001	Totaal
Oostenrijk	1	3	2	6
België	14	5	4	23
Denemarken	7	5	11	23
Finland	1	2	2	1
Frankrijk	22	5	3	30
Duitsland	11	6	12	29
Griekenland	0	1	2	3
Ierland	1	2	2	5
Italië	11	7	8	26
Luxemburg	1	0	1	2
Nederland	6	7	7	20
Noorwegen	0	0	3	3
Portugal	8	3	5	16
Spanje	13	11	4	28
Zweden	3	3	4	10
Verenigd Koninkrijk	16	5	9	30
Andere	0	3	0	3
TOTAAL	115	66	77	258⁵

Het aantal geplande joint ventures naar sector is als volgt:

⁵ Een klein aantal projecten omvat meer dan twee partners.

Tabel 3.5. Sector van de geplande joint ventures

	Geplande joint ventures			
	1998-1999	2000	2001	Totaal
Multimedia, software, audiovisueel	2	0	5	7
Marketing en commercialisering	7	6	4	17
Productie	3	11	9	23
Afvalbeheer	2	0	0	2
Biotechnologie	1	1	1	3
Vervoer, logistiek	7	1	1	9
Informatietechnologie	15	5	3	23
Energie	2	2	4	8
Bouw	4	0	1	5
Industrie	5	0	2	7
Telecommunicatie en gegevensverwerking	2	0	0	2
Overige diensten	3	4	8	15
Totaal	53	30	38	121

Van de 258 partner-KMO's heeft 53% minder dan 10 werknemers, terwijl 33% tussen 10 en 49 werknemers heeft.

De omvang van de ondernemingen die betrokken zijn bij de (tot 31 december 2001) goedgekeurde joint-ventureprojecten is als volgt:

Tabel 3.6. Aantal werknemers in partner-KMO's

Aantal werknemers	Aantal KMO's (cumulatieve cijfers)		
	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001
< 10	48	97	137
10-49	46	56	85
50-249	21	28	36
Totaal	115	181	258

3.5. Werkgelegenheid

Met slechts 28 opgerichte joint ventures die tot dusver verslag hebben uitgebracht (overeenkomstig de 79 door de KMO's geretourneerde vragenlijsten), is het effect op de werkgelegenheid beperkt gebleven.

Hoewel de eerste aanwijzingen positief leken, zijn er eind 2001 feitelijk slechts vier aanvragen voor investeringssubsidies ontvangen. In elk van deze gevallen is slechts 20% van de te scheppen banen die op de aanvankelijke aanvraagformulieren waren voorzien, gerealiseerd. Er moet echter rekening mee worden gehouden dat de in de subsidieaanvraag vermelde cijfers over het scheppen van banen slechts de huidige situatie weergeven - oprichten van en investeren in een joint venture is vaak een langdurig proces en het is goed mogelijk dat er nog meer banen zullen worden gecreëerd naarmate het bedrijf zich ontwikkelt. Er is ook geen informatie beschikbaar over banen die eventueel als gevolg van de joint venture binnen de ondernemingen van de partners zijn gecreëerd.

Het overgrote deel van de opgerichte joint ventures die tot dusver verslag hebben uitgebracht, heeft ervoor gekozen geen aanvraag voor de investeringssubsidie in te dienen. Men is in het algemeen van mening dat de procedures te langdurig en te ingewikkeld zijn. Een andere reden om geen investeringssubsidie aan te vragen is dat de joint ventures slechts beperkte bedragen in vaste activa hebben geïnvesteerd en daarom een subsidie van 10% als onvoldoende stimulans ervaren om de administratieve inspanning te rechtvaardigen. Er kan redelijkerwijs worden aangenomen dat er ook banen zijn gecreëerd in joint ventures die hebben besloten geen investeringssubsidie aan te vragen, maar gezien de huidige cijfers over het scheppen van banen die voor de vier ingediende subsidieaanvragen beschikbaar zijn, zijn de aantallen waarschijnlijk vrij beperkt. Het werkelijke aantal gecreëerde banen wordt pas bevestigd als de eerste verslagen van de joint ventures worden ontvangen in het kader van hun verplichting om vijf jaar lang informatie te verstrekken.

3.6. Gebruikmaking van het JEV-programma

De vraag naar het JEV-programma vanuit de markt is veel geringer geweest dan aanvankelijk verwacht. Het programma is oorspronkelijk opgezet, deels in reactie op verzoeken van MKB-organisaties, ter aanvulling van de (destijds) bestaande ECIP- (EC Investment Partners) en JOP- (Joint Venture Programma - Phare/Tacis) joint-ventureprogramma's die respectievelijke betrekking hadden op de ALAMEDSA-landen en de LMOE's/NOS. Het ECIP-instrument werd eind 1999 beëindigd en het JOP-programma in 2000. Een van de gevolgen hiervan was dat sommige financiële intermediairs die hun klanten in het MKB ECIP-, JOP- en JEV-faciliteiten aanboden, hun activiteiten terugschroefden of beëindigden, aangezien het JEV-programma alleen hun een te gering aantal projecten opleverde om speciaal personeel hiervoor te rechtvaardigen. De aan de financiële intermediairs betaalde vergoeding voor het indienen van dossiers werd door velen als onvoldoende beschouwd met het oog op de administratieve verplichtingen die de financiële intermediairs op zich hadden genomen toen zij de raamovereenkomst met de Commissie ondertekenden.

Hoewel de logica achter het JEV-programma als deugdelijk werd beschouwd, heeft de tijd geleerd dat er in feite relatief weinig vraag van KMO's was naar ondersteuning bij de oprichting van transnationale joint ventures in de EU. Eigenlijk gaven KMO's die in andere lidstaten investeerden, er vaak de voorkeur aan een dochteronderneming in plaats van een joint venture op te richten of lossere samenwerkingsovereenkomsten te sluiten zonder de verplichting om een nieuwe rechtspersoon op te richten.

De gebruikmaking van het programma kan ook te lijden hebben gehad van de noodzaak grondige controle van de verwerking van de aanvragen op te leggen om een degelijk financieel beheer te garanderen en het risico van onregelmatigheden tot het minimum te beperken. Als gevolg hiervan heeft de verwerking van dossiers langer geduurd dan verwacht en leek het programma onder bureaucratische traagheid te lijden. Anderzijds hebben zich echter ook geen bevestigde gevallen van fraude voorgedaan.

Gezien deze ervaringen zal de Commissie een voorstel over de toekomst van het JEV-programma doen wanneer zij binnenkort de resultaten van de algehele evaluatie van het groei- en werkgelegenheidsinitiatief presenteert.

4. MKB-GARANTIEFACILITEIT

4.1. Beschrijving van de faciliteit

Doel van de MKB-garantiefaciliteit is het bevorderen van het scheppen van werkgelegenheid door de investeringsactiviteiten van KMO's binnen de Europese Unie te ondersteunen via een grotere beschikbaarheid van financieringsleningen. Dit wordt bereikt door de capaciteit van de in de lidstaten functionerende garantiestelsels te vergroten en betreft zowel nieuwe als bestaande leningenportefeuilles. De MKB-garantiefaciliteit verstrekt aldus meer garanties voor de bestaande garantieproducten van de financiële intermediairs (FI's), maakt financiering voor een grotere groep kleine ondernemingen en voor een breder scala aan investeringen toegankelijk en verstrekt garanties voor riskantere leningen. Zij dekt tot een voorafbepaald bedrag een gedeelte van de verliezen die uit de garanties voortvloeien. De MKB-garantiefaciliteit wordt door het Europees Investeringsfonds (EIF) op trustbasis beheerd. Het EIF onderhoudt de contacten met financiële instellingen die tot de faciliteit willen toetreden, evalueert de voorstellen en dient de geselecteerde voorstellen in bij de diensten van de Commissie die de acceptatie vervolgens moeten goedkeuren. De nodige samenwerking met de lidstaten wordt verzekerd door contacten tussen het EIF en de bevoegde nationale overheden.

De MKB-garantiefaciliteit verleent prioriteit aan ondernemingen met maximaal 100 werknemers. Er wordt vooral aandacht besteed aan de financiering van immateriële activa van KMO's. De financiële intermediairs kunnen striktere MKB-acceptatiecriteria toepassen afhankelijk van hun specifieke garantie- of leningproducten. In ieder geval zijn de geselecteerde financiële intermediairs volledig verantwoordelijk voor de goedkeuring van de uiteindelijke begunstigde KMO's.

4.2. Begrotingssituatie

4.2.1. Overzicht

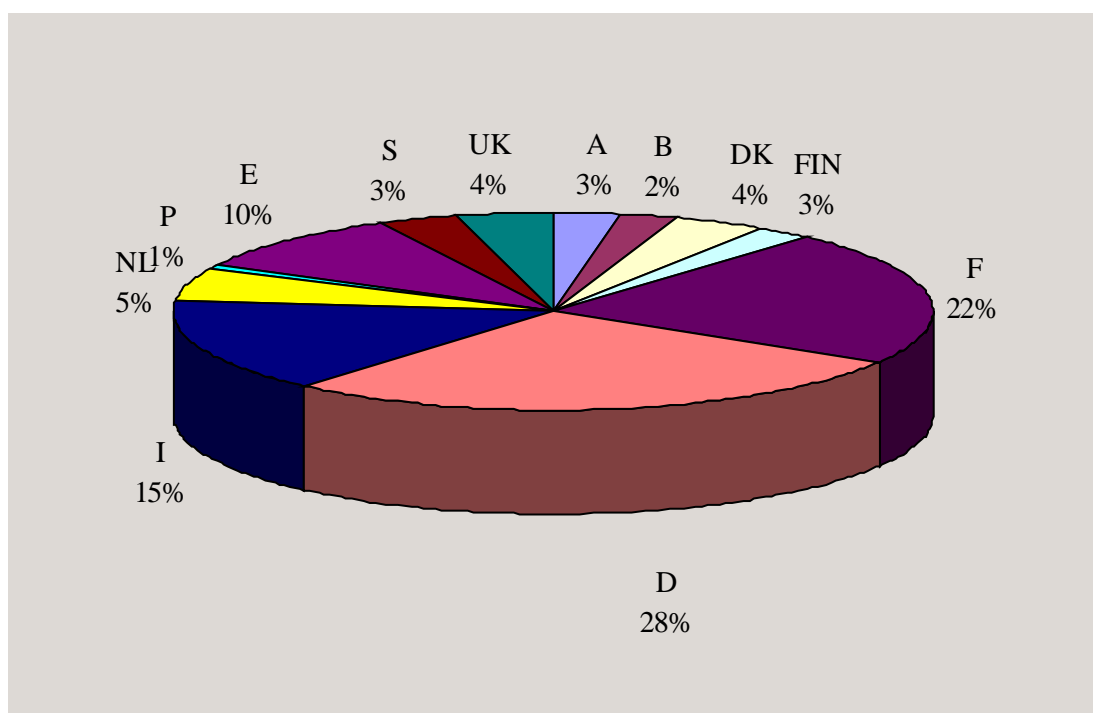
Op 31 december 2001 bedroegen de begrotingsmiddelen van de MKB-garantiefaciliteit 198,56 miljoen euro. Bovendien moet overeenkomstig Besluit 98/347/EG van de Raad, bijlage III, punt 7, op de trustrekening ontvangen rente aan de middelen van de faciliteit worden toegevoegd. Deze totale begroting moet vervolgens de volledige kosten van de regeling dekken, inclusief verliezen op de EIF-garanties en andere in aanmerking komende kosten of uitgaven uit hoofde van de regeling. De tabel hieronder geeft de uitsplitsing van de begrotingsmiddelen, relevante inkomsten en uitgaven:

Tabel 4.1. Begrotingsgegevens

		(miljoen euro)
Middelen		
Begrotingsmiddelen		198,56
Rente en overige inkomsten		5,22
Totaal		203,78
Aanwending		
Vastleggingen van het EIF ten behoeve van FI's		165,35
Maximale EIF-vergoedingen en diversen		17,63
Voor vastleggingen beschikbare middelen		20,8
Totaal		203,78

4.2.2. Geografische spreiding

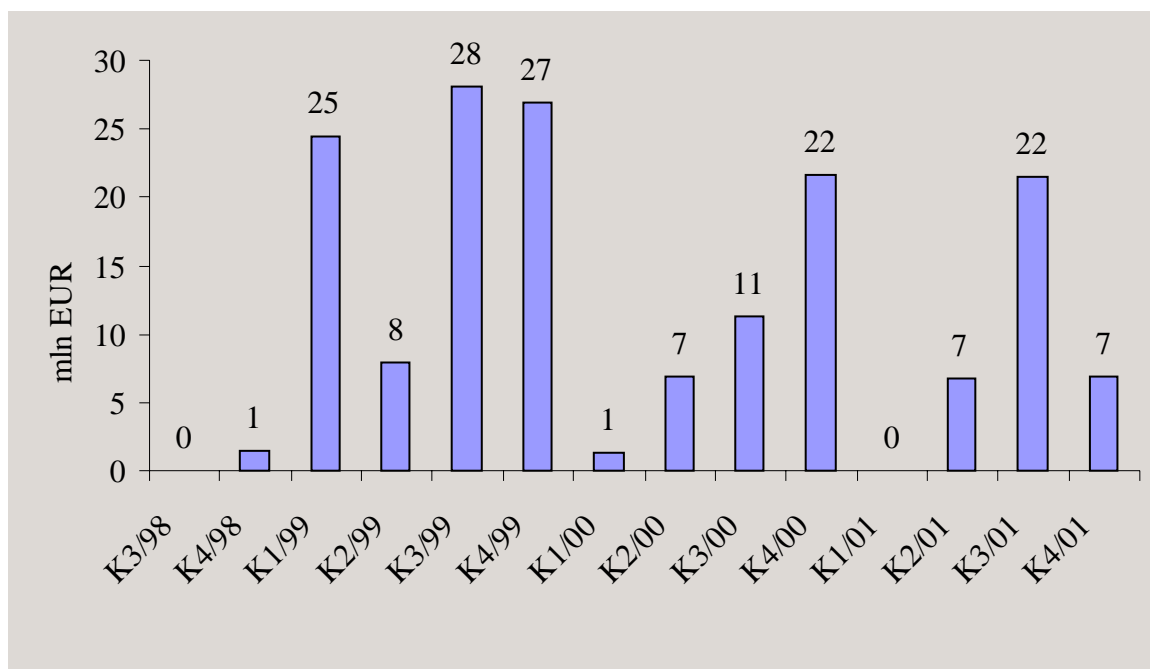
Eind 2001 had het EIF 165,4 miljoen euro van de beschikbare begrotingsmiddelen vastgelegd. De geografische spreiding van deze vastleggingen is als volgt:

Figuur 4.1. Uitsplitsing van de financiële intermediairs naar land

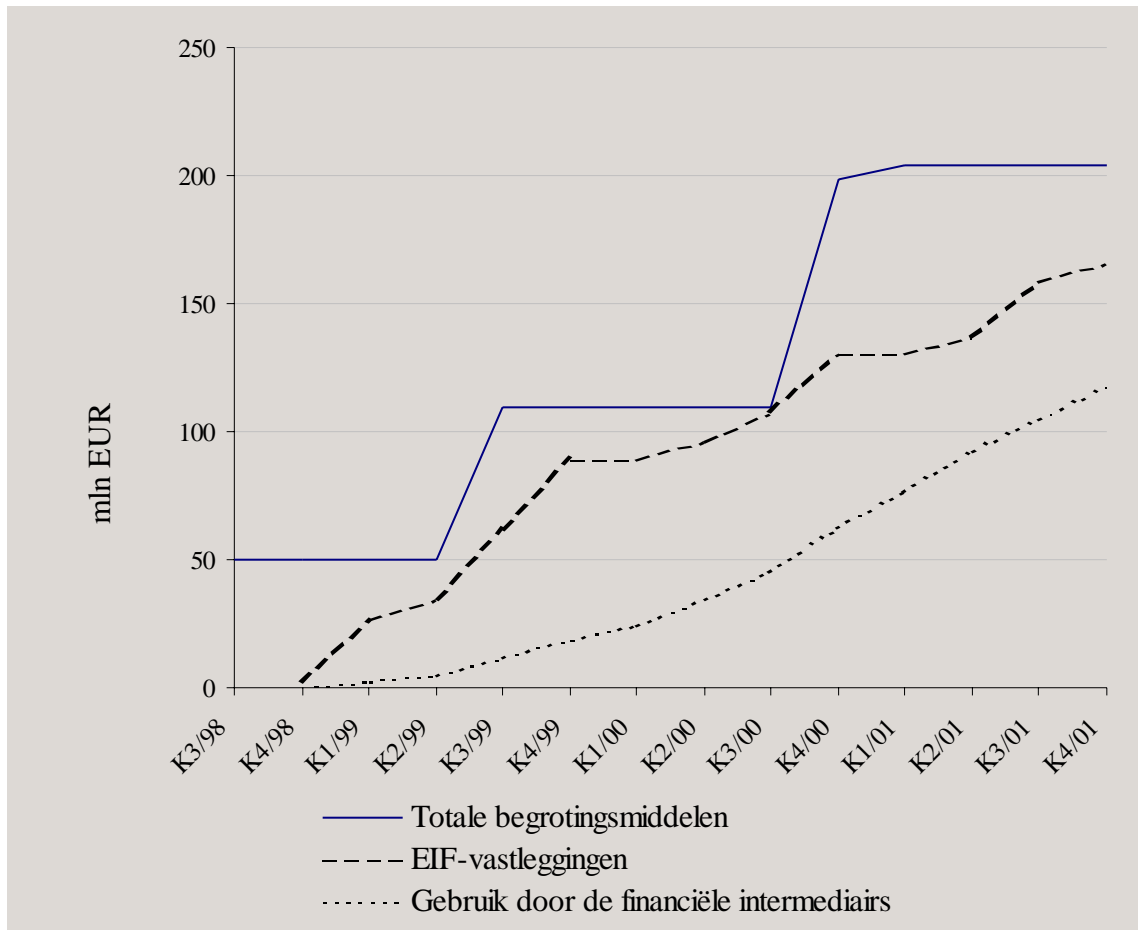
4.2.3. Vastleggingen

De kwartaalvastleggingen van het EIF ten behoeve van de financiële intermediairs blijken uit het onderstaande diagram:

Figuur 4.2. Kwartaalvastleggingen van het EIF ten behoeve van de financiële intermediairs

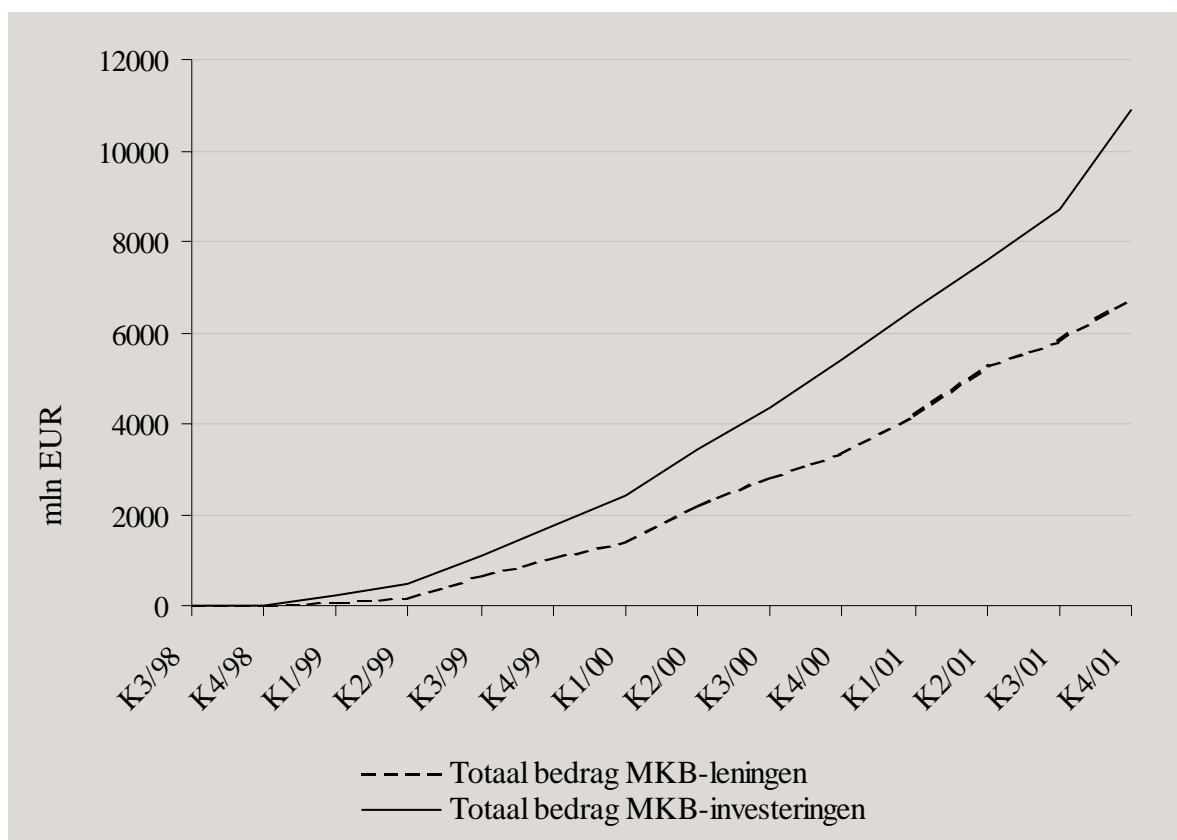
Uit de onderstaande grafiek blijkt de ontwikkeling van de EIF-vastleggingen (165,4 miljoen euro per 31 december 2001), vergeleken met de totale beschikbare begrotingsmiddelen (203,78 miljoen euro per 31 december 2001). De ontvangen rente is in 2001 aan de begrotingsmiddelen toegevoegd. Uit de grafiek blijkt ook hoe de financiële intermediairs de begrotingsmiddelen hebben aangewend.

Figuur 4.3. Cumulatieve ontwikkeling van de transacties

Garantiestelsels hebben in het algemeen een groot hefboomeffect. Op 31 december 2001 beliep het totale bedrag van de in het kader van de faciliteit gegarandeerde KMO-leningen 6,8 miljard euro. Tegelijkertijd gebruikten de financiële intermediairs 117 miljoen euro aan begrotingsmiddelen, waarmee een hefboomeffect van 58 werd bereikt. Volgens de vooruitzichten van de financiële intermediairs zullen op basis van 165,4 miljoen euro vastleggingen voor meer dan 7,9 miljard euro leningen worden verstrekt.

Uit de volgende grafiek blijkt de ontwikkeling van de leningen aan KMO's en de daaruit voortvloeiende bedragen die de begunstigde KMO's zeggen tot dusver te hebben geïnvesteerd:

Figuur 4.4. Aan KMO's verstrekte leningen en daaruit voortvloeiende investeringen

De eerste financiële intermediairs die met het EIF een contract hebben ondertekend (in het laatste kwartaal van 1998 of in het eerste kwartaal van 1999), hebben hun totale garantieportefeuille al volledig gebruikt. Door de snelle uitvoering van de faciliteit heeft het EIF in 2001 verder nog vastleggingen ondertekend voor twaalf intermediairs.

4.2.4. Uitbetalingen voor dekking van verliezen

Het EIF-aandeel in de niet-terugbetaalde leningen bedraagt in totaal 7,2 miljoen euro voor 2001 (0,4 miljoen euro in 2000). Dit is 4,4% van de EIF-vastleggingen van 165,4 miljoen euro. Uit de volgende tabel blijkt welke intermediairs in 2001 garanties hebben opgevraagd. De tabel laat tevens zien wat het aandeel van de uitbetaling voor de dekking van verliezen in vergelijking met de EIF-vastleggingen voor elk van deze intermediairs is.

Tabel 4.2. Opgevraagde garanties in 2001 als % van de EIF-vastleggingen

Intermediair	Opgevraagde garantie (%)
Deutsche Ausgleichsbank (D)	12,2
Bürges (A)	1,7
Almi (S)	17,6
Cersa (E)	0,1
BBMKB (NL)	8,9
Artigiancredit Lombardia (I)	0,6
Eurofidi (I)	0,6
Artigiancredit Emilia Romagna (I)	2,0
Federfidi Lombarda (I)	1,4
Totaal	4,4

De opgevraagde garanties sluiten aan bij het specifieke risicoprofiel van de gedekte portefeuille, d.w.z. starters kennen een hoger percentage niet-terugbetaalde leningen dan "normale" KMO's en niet-terugbetaling doet zich gewoonlijk in een vroeger stadium voor. Bovendien weerspiegelt de EIF-garantie het karakter van de door de intermediair verstrekte garantie (bv. primaire verliezen, restverliezen). Uit het tijdsverloop tussen de toekenning van de lening en het opvragen van de garantie blijkt de structuur van de transactie en het aantal betrokken instellingen.

4.2.5. Rekeningen

De balansen van de faciliteit zijn opgenomen in bijlage 6.

4.3. Financiële intermediairs

Het EIF heeft met 23 financiële intermediairs in 12 landen contracten ondertekend. In 2001 zijn met twee nieuwe intermediairs contracten ondertekend en zijn twaalf bestaande contracten gewijzigd. In enkele landen bestaan geen garantiestelsels en/of was voor de faciliteit weinig belangstelling. In deze landen heeft het EIF geprobeerd particuliere organisaties te vinden om KMO's in alle lidstaten ondersteuning te bieden op het gebied van garanties.

Vermeldenswaard is dat er drie EU-landen niet aan de MKB-garantiefaciliteit deelnemen, namelijk Griekenland, Ierland en Luxemburg⁶.

Tegen het einde van 2001 hebben de meeste intermediairs hun leningactiviteiten verkleind wegens het grote risico van leningen aan KMO's en de vertraging van de economische activiteit. Het aantal aanvullende garanties dat in de portefeuilles van de MKB-garantiefaciliteit werd opgenomen, is tijdens het laatste kwartaal van 2001 dan ook gedaald.

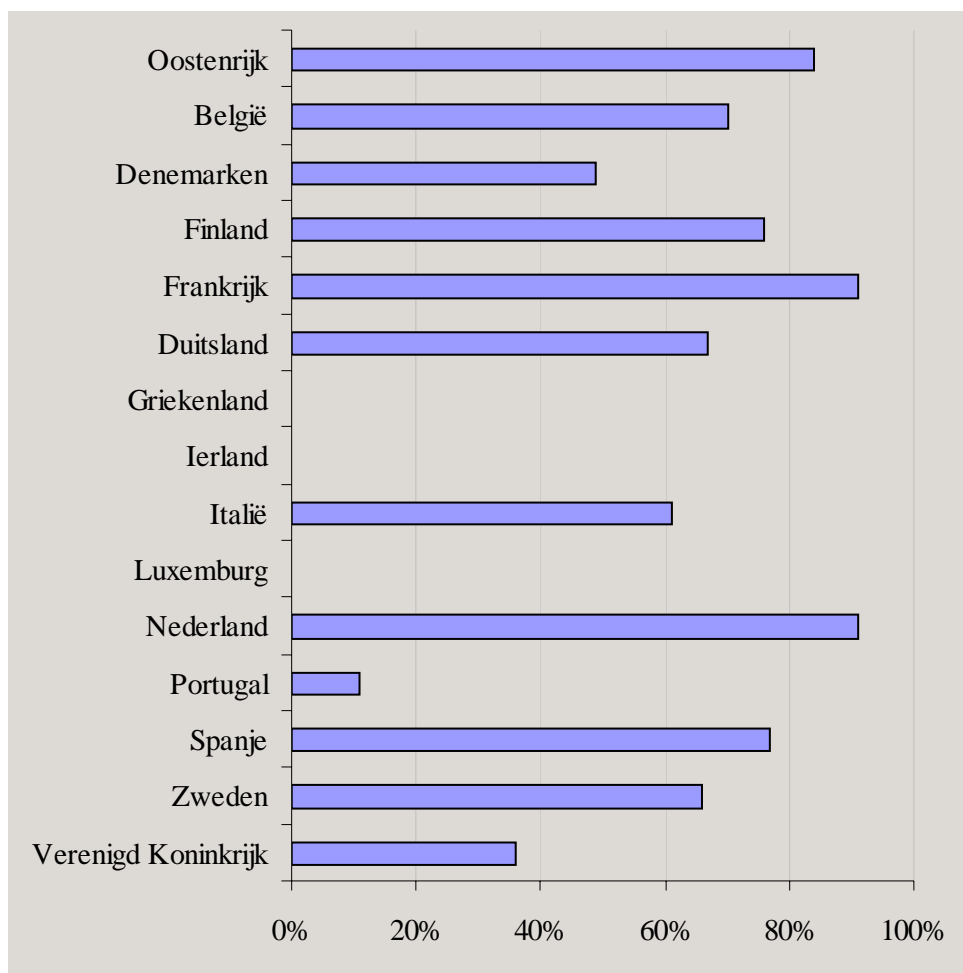
Uit hoofde van de beheersovereenkomst mag het EIF financiële intermediairs een bereidstellingsprovisie in rekening brengen als zij de jaarlijkse streefbedragen niet halen. Deze regeling is ingevoerd om de uitvoeringsfase van de faciliteit te versterken. In 2001 is voor Confidi Sardegna in Italië geen bereidstellingsprovisie in rekening gebracht.

Gelet op de huidige economische situatie en het feit dat de uitvoeringsfase van de faciliteit in het kader van het groei- en werkgelegenheidsinitiatief haar einde nadert, heeft het EIF voor 2001 een algemene vrijstelling van de bereidstellingsprovisie voorgesteld. De diensten van de Commissie onderzoeken deze mogelijkheid momenteel.

Het volgende diagram geeft de situatie van de aanwending van de EIF-vastleggingen op 31 december 2001 naar land weer. De aanwending is berekend door het totale bedrag van de garanties in de desbetreffende MKB-garantiefaciliteitportefeuille van elke intermediair te delen door het maximale garantieportefeuillebedrag dat contractueel voor de intermediair is overeengekomen.

⁶ In Griekenland heeft het EIF in samenwerking met de nationale autoriteit in januari 2002 een verzoek om reacties van belangstellenden doen uitgaan om in het eerste kwartaal van 2002 banken als potentiële intermediair te selecteren. De banken hebben tot dusver echter weinig belangstelling getoond. In Ierland heeft het EIF, na contacten met de lokale overheid en vertegenwoordigers van de onderlinge garantiemaatschappijen, bij lokale handelsbanken naar hun belangstelling voor samenwerking in het kader van de MKB-garantiefaciliteit gepeild. De banken hebben echter geen belangstelling getoond.

In Luxemburg hebben eerste besprekingen met de nationale overheid en potentiële intermediairs plaatsgevonden. Daar er in het land doorgaans weinig garantieactiviteit is, zijn grote in aanmerking komende portefeuilles met voldoende diversificatie moeilijk te vinden. Bovendien zijn er na 29 mei 2002 voor de faciliteit geen communautaire fondsen meer vastgelegd. Mede wegens de hierboven genoemde omstandigheden heeft het EIF in deze drie landen daarom met geen enkele intermediair een overeenkomst getekend waarvoor middelen voor het groei- en werkgelegenheidsinitiatief moeten worden aangewend.

Figuur 4.5. Aanwending door de financiële intermediairs

In dit diagram wordt ook rekening gehouden met de achtereenvolgende wijzigingen van de contracten (verhogingen van vastleggingen en garantiebedragen) doordat de markt in 2000 en 2001 snel van de MKB-garantiefaciliteit gebruik heeft gemaakt. Sommige intermediairs vragen misschien in 2002 om verdere verhoging van de relevante bedragen. In de landenbeschrijvingen hieronder wordt een gedetailleerder beeld van de situatie geschetst. Een gedetailleerde lijst van de financiële intermediairs en een korte beschrijving van de financieringsproducten die in het kader van de MKB-garantiefaciliteit worden gegarandeerd, zijn in bijlage 5 bijgevoegd.

Oostenrijk

De faciliteit wordt gebruikt om twee Bürgesprogramma's te ondersteunen:

1. de "Jungunternehmerförderungsaktion" ter ondersteuning van starters en eigendomsoverdrachten;
2. de "Unternehmensdynamik" ter ondersteuning van innovatieve KMO's, voor de ontwikkeling van nieuwe producten of diensten of voor de aanmerkelijke verbetering van bestaande producten of diensten.

Bürges heeft zijn transacties in het kader van de faciliteit zeer goed ontwikkeld. Het EIF heeft een tweede verlenging van het contract en een uitbreiding van de desbetreffende portefeuilles

ondertekend. Aan het einde van het jaar was 84% van de garanties door Bürges aan KMO's toegekend.

België

Het Participatiefonds heeft de faciliteit gebruikt om twee programma's uit te voeren: een dat leninggaranties verstrekt aan werklozen die hun eigen bedrijf willen starten; een tweede dat leninggaranties verstrekt aan nieuw opgerichte KMO's.

Denemarken

De vraag naar de twee leninggarantieprogramma's van het groeifonds (Vækstfonden) was erg groot. Het eerste groeifondsprogramma ondersteunt innovatieve KMO's met groei- en dus ook werkgelegenheidschepend potentieel. Het tweede ondersteunt de werving van personeel met een eventueel verminderde productiviteit (mensen met de een of andere sociale of lichamelijke handicap). Wegens de snelle gebruikmaking van de faciliteit zijn de bedragen van de desbetreffende portefeuilles in oktober 2001 verhoogd.

Finland

Ondanks de grote marketinginspanningen van Finnvera blijft de vraag naar zijn garantieproducten achter bij de verwachtingen. De toegang tot financiering door handelsbanken is de laatste jaren aanmerkelijk verbeterd, waardoor de rol van Finnvera als publieke instelling ter aanvulling op het bankwezen wordt beperkt.

De bedragen van de desbetreffende portefeuilles zijn dan ook aan het einde van 2001 herzien, waarbij rekening is gehouden met de omvang die sinds het begin van de faciliteit in Finland is bereikt.

Frankrijk

Het EIF heeft in april 2001 een contract ondertekend met een nieuwe intermediair, Siagi. Siagi verstrekt leninggaranties aan micro-ondernemingen, specifiek ambachtelijke KMO's en detailhandelaren. Wat Sofaris betreft, werden tot dusver meer dan 29 000 leningen aan KMO's verstrekt.

Duitsland

Als gevolg van een grote vraag naar het "Startgeld"-leningproduct van de Deutsche Ausgleichsbank (DtA) werden de bedragen van de desbetreffende portefeuilles in juli 2001 verder uitgebreid. Tot dusver werden meer dan 17 000 leningen aan startende KMO's verstrekt.

Het EIF ondertekende in december 2000 een contract met de Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW). Met de ondersteuning van de faciliteit heeft de KfW in de oude Duitse deelstaten het werkgelegenheids- en kwalificatieprogramma ten uitvoer gelegd dat in de nieuwe deelstaten al werd gebruikt. De vraag naar dit programma blijft echter achter bij de verwachtingen, voornamelijk doordat het bij de doorlenende banken langzamer ten uitvoer wordt gelegd. Een aanwendingspercentage van 28% voor de KfW ligt enigszins lager dan de voorspellingen.

Italië

Het EIF heeft contracten gesloten met negen garantiestelsels die op regionaal niveau actief zijn en met een intermediair die op nationaal niveau werkzaam is. In de eerste jaren was de

totale aanwending van de faciliteit veelbelovend. De desbetreffende bedragen werden dan ook voor verschillende intermediairs in 2000 en 2001 verhoogd.

Nederland

Hoewel de bedragen van de desbetreffende portefeuilles van het BBMKB (Besluit Borgstelling MKB kredieten) al in juli 2001 zijn verhoogd, was er per 31 december 2001 opnieuw een aanwendingspercentage van 91% bereikt.

Portugal

SPGM (Sociedade Portuguesa de Garantia Mútua) zou uit hoofde van de faciliteit een nationaal garantiefonds opzetten. Volgens de oorspronkelijk geplande structuur zouden er vijf regionale garantiefonds worden gevormd. Wegens ernstige wettelijke beperkingen zijn deze nog niet opgericht. In januari 2001 heeft de centrale bank besloten dat de in 1998 uitgevaardigde wet inzake onderlinge garantiemaatschappijen moest worden gewijzigd om de geplande regionale fondsen te kunnen indelen als kredietinstellingen ingevolge de Europese bankwetgeving. Deze wijziging heeft nog niet plaatsgevonden en daarom is de oprichting van het onderlinge garantiestelsel meer dan een jaar uitgesteld. Uit hoofde van het bestaande garantieprogramma zijn 27 leningen aan KMO's verstrekt.

Spanje

De door CERSA (Compañía Española de Reafianzamiento) uitgevoerde regeling biedt dekking aan nationale onderlinge garantiestelsels en aan leningen die door het ministerie van wetenschap en technologie worden verstrekt. Het aanwendingspercentage van 77% door CERSA heeft de verwachtingen overtroffen.

Zweden

Almi Företagspartner is een ontwikkelingsinstelling die financiering door handelsbanken aanvult door financiering te bieden aan KMO's die wegens de hogere risico's problemen hebben om van handelsbanken te lenen.

De Zweedse autoriteiten stelden de tussenkomst van het EIF in 1999 zeer op prijs, aangezien een rechtstreekse garantie van het EIF versterking betekent van Almi's leningactiviteiten voor de financiering van 1) groei- en werkkapitaal of investeringen in machines, markt- of productontwikkeling enz., 2) leningen aan starters en 3) leningen aan vrouwelijke ondernemers, d.w.z. gebieden waarop nog niet aan de vraag wordt voldaan. De verwachte stijging van de leningactiviteit, met name in de sector van de elektronische handel, heeft zich echter niet overeenkomstig de vooruitzichten voorgedaan. Op 31 december 2001 bedroeg het aanwendingspercentage wegens de geringe vraag uit de markt 66%, d.w.z. lager dan verwacht.

Verenigd Koninkrijk

De Prince's Trust ondersteunt voornamelijk werkloze jongeren die een eigen bedrijf willen beginnen. De Prince's Trust verstrekt niet alleen zachte leningen, maar biedt ook zakelijke begeleiding om het opzetten en het beheer van een onderneming te ondersteunen. Binnen een jaar heeft de Prince's Trust meer dan 3 400 leningen verstrekt aan jongeren tussen de 18 en 30 jaar. Per 31 december 2001 blijft het aanwendingspercentage met 36% enigszins achter bij de verwachtingen.

4.4. Begunstigde KMO's

Op 31 december 2001 maakten in totaal 92 408 KMO's gebruik van de MKB-garantiefaciliteit, vergeleken met 50 956 op 31 december 2000. Uit de volgende tabel blijken de uitsplitsing naar land en de overeenkomstige geaggregeerde leningbedragen:

Tabel 4.3. Uitsplitsing van de begunstigde KMO's naar land

Land	Aantal begunstigde KMO's	Gemiddeld leningbedrag (euro x 000)
Oostenrijk	3 461	111
België	797	41
Denemarken	575	186
Finland	1 314	258
Frankrijk	24 902	79
Duitsland	16 577	35
Italië	28 744	65
Nederland	3 034	164
Portugal *)	26	756
Spanje	6 026	136
Zweden	3 461	43
Verenigd Koninkrijk	3 491	4
Totaal	92 408	73

*) SPGM is bezig met het opzetten van een onderling garantiestelsel in Portugal. Daar de onderlinge garantiefondsen nog niet operationeel zijn, heeft de SPGM in het kader van haar normale activiteiten garanties aan KMO's verstrekt.

De begunstigden met maximaal 10 werknemers vormden 90% van het totale aantal KMO's. Het is interessant de spreiding naar grootte van de KMO's die van de faciliteit gebruikmaken te vergelijken met de spreiding in de EU in het algemeen. Volgens het zesde verslag (over 2000) van de Europese Waarnemingspost voor het MKB zijn 93% van de KMO's micro-ondernemingen, 6% kleine ondernemingen en 1% middelgrote ondernemingen. Hieruit blijkt duidelijk dat de MKB-garantiefaciliteit trefzeker gericht is op de doelgroep van het "Handvest voor kleine bedrijven" van de Europese Unie.

De indeling op basis van het aantal werknemers is als volgt:

Tabel 4.4. Werkgelegenheid in begunstigde KMO's

Aantal werknemers	Begunstigde KMO's	
	Aantal	%
0-5	77 588	84
6-10	8 273	9
11-20	3 615	4
21-50	2 204	2
51-100	642	1
Niet beschikbaar	86	0
Totaal	92 408	100

De indeling van de KMO's op basis van het jaar van oprichting is als volgt:

Tabel 4.5. Uitsplitsing van begunstigde KMO's naar jaar van oprichting

Jaar van oprichting	Aantal begunstigde KMO's
<1998	31 966
1998	3 838
1999	10 707
2000	16 621
2001	14 395
2002*)	178
Niet beschikbaar**)	14 703
Totaal	92 408

*) De leningen werden als aanloopfinanciering verstrekt voordat de ondernemingen werden opgericht.

***) Dit gegeven heeft voornamelijk betrekking op Sofaris. Geschat wordt dat circa 52% van de Sofaris-portefeuille op zijn startersportefeuille betrekking heeft. Van de 14 703 KMO's waarvoor geen gegevens over het jaar van oprichting beschikbaar zijn, zijn er dan ook 7 600 starters.

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat tweederde van de steun in het kader van de MKB-garantiefaciliteit bijdraagt aan de financiering van het opzetten van nieuwe ondernemingen en van de ontwikkeling van jonge ondernemingen.

4.5. Werkgelegenheid

De 92 408 KMO's die van de MKB-garantiefaciliteit gebruikmaken, hebben tot dusver verklaard dat zij 384 178 werknemers in dienst hebben. Zij verwachten dat binnen een jaar 54 512 nieuwe arbeidsplaatsen zullen worden gecreëerd en het jaar daarop nogmaals 56 866. Bijgevolg wordt geschat dat de begunstigde KMO's binnen twee jaar in totaal circa 111 378 nieuwe arbeidsplaatsen zullen creëren, wat neerkomt op een gemiddelde van 1,2 nieuwe arbeidsplaatsen per KMO. Dit is essentieel aangezien meer dan 80% van de begunstigde KMO's zeer kleine bedrijven met maximaal vijf werknemers zijn.

De Commissie zal aanvullende informatie over het effect op het scheppen van werkgelegenheid verstrekken bij de presentatie van haar algehele evaluatie op basis van de vragenlijsten die naar een steekproef van begunstigde KMO's zijn gestuurd.

5. CONCLUSIES

5.1. Groei- en werkgelegenheidsinitiatief

Wat de ETF-startersregeling en de MKB-garantiefaciliteit betreft, lijkt het totale gebruik dat ervan wordt gemaakt redelijk bevredigend, zelfs gelet op de huidige economische neergang die eind 2001 heeft geleid tot een ernstige daling van de investeringsactiviteiten van risicokapitaalverstrekkers en een toegenomen terughoudendheid van banken om aan KMO's te lenen. Het verslechterende economische klimaat kan ook aanzienlijke gevolgen hebben voor de verwachte opbrengsten van risicokapitaalfondsen en voor potentiële verliezen voor garantieregelingen.

Wat het JEV-programma betreft, werd er op de markt veel minder gebruik van gemaakt dan verwacht, was het werkgelegenheidschepend effect minimaal en de kosteneffectiviteit zeer laag. De vertraging van de economische activiteit in de Europese Unie en de terughoudendheid van banken bij de financiering van KMO's kan ook van invloed zijn geweest op de financiering van transnationale joint ventures door KMO's binnen de Europese Unie.

Een evaluatie die momenteel wordt uitgevoerd, zal gedetailleerdere gegevens opleveren over het effect van het groei- en werkgelegenheidsinitiatief voor wat betreft het totale gebruik ervan en de onmiddellijke en voorspelde gevolgen voor de werkgelegenheid. Bij de presentatie van de evaluatie zal de Commissie zo nodig aanbevelingen doen voor de toekomst van de drie regelingen en met name van het JEV-programma.

5.2. Meerjarenprogramma

Op 20 december 2000 heeft de Raad bij Beschikking 2000/819/EG besloten de financiële instrumenten van het groei- en werkgelegenheidsinitiatief voort te zetten op basis van een nieuwe rechtsgrond, namelijk het meerjarenprogramma voor ondernemingen en ondernemerschap, met name voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) (2001-2005). In het nieuwe meerjarenprogramma worden wijzigingen en uitbreidingen van de ETF-startersregeling en de MKB-garantiefaciliteit voorgesteld en een nieuwe maatregel, de startkapitaalactie, ingevoerd. Alle drie de maatregelen zullen door het EIF worden beheerd en zich erop gericht erkende tekortkomingen van de markt aan te pakken om voor KMO's de toegang tot financiering te verbeteren.

Het voorstel van de Commissie over de tenuitvoerlegging van deze maatregelen heeft op 4 oktober 2001 een gunstig advies van het Comité van beheer van het ondernemingenprogramma gekregen, zoals vereist uit hoofde van artikel 3 van bovengenoemde beschikking van de Raad.

Op 10 december 2001 heeft de Commissie haar Besluit C(2001) 3973 over de tenuitvoerlegging van de financiële instrumenten van het meerjarenprogramma goedgekeurd. Hierna heeft de Europese Commissie samen met het EIF op 18 december 2001 de trust- en beheersovereenkomsten voor de ETF-startersregeling, de MKB-garantiefaciliteit en de startkapitaalactie ondertekend.

In het nieuwe meerjarenprogramma is de ETF-startersregeling aangepast met het oog op de ondersteuning van de oprichting en de financiering van KMO's in de startfase door investeringen in gespecialiseerde risicokapitaalfondsen en starterscentra.

Er zijn drie nieuwe elementen aan de MKB-garantiefaciliteit toegevoegd om de reeks beschikbare instrumenten voor het verstrekken van garanties uit te breiden tot:

- microkredieten;
- kapitaalinvesteringen;
- leningen voor IT-apparatuur, software en internet- en e-handel-training.

De startkapitaalactie is bedoeld ter ondersteuning van startfondsen, starterscentra of soortgelijke organisaties waarin het EIF participeert. De ondersteuning is bedoeld voor de werving op lange termijn van extra investeringsmanagers die de mogelijkheden van de risicokapitaalsector moeten versterken door zich te richten op investeringen in zaaikapitaal.